

Universell utforming av ikt

Sigbjørn Råsberg

11. mai 2023

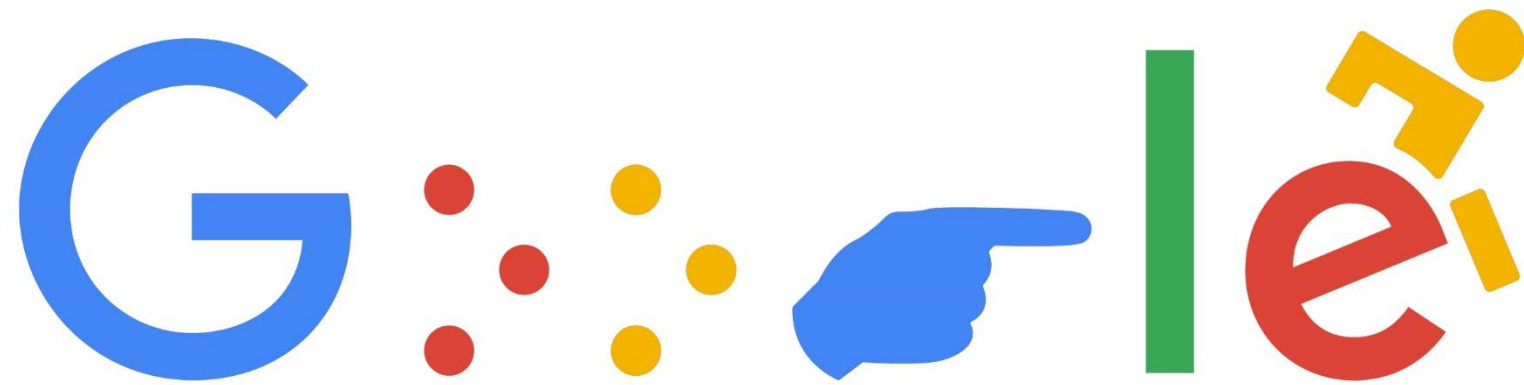

Tema

- Kven brukarane er
- Kort om regelverket
- Kva er nytt?
- Teksting av videoar og særleg om politiske møte
- Korleis arbeider tilsynet for å fremme etterleving og kunnskap?

“The biggest challenge I see is awareness, then motivation. If someone isn't aware of the need, it's easy to lower the priority of making something accessible.”

Christopher Patnoe – Head of Accessibility Programs and Disability Inclusion i Google

Nøkkeltal

630 000

har nedsett
funksjonsevne

870 000

er 67 år og eldre

620 000

manglar/låg digital
kompetanse

820 000

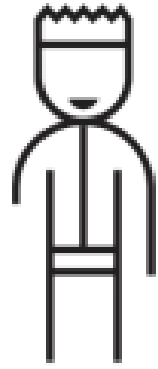
har innvandra til
Noreg

Kva betyr det å ha nedsett funksjonsevne?

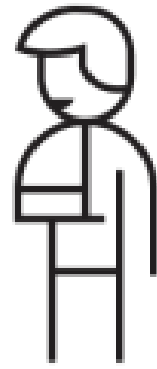
Motorikk

Varig

Ein arm

Midlertidig

Armbrudd

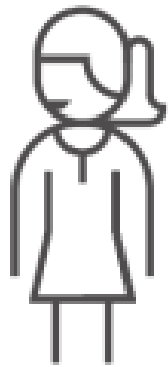
Situasjonsbestemt

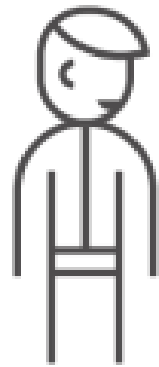
Nybakte foreldre

Høyrseel

Døv

Øyreinfeksjon

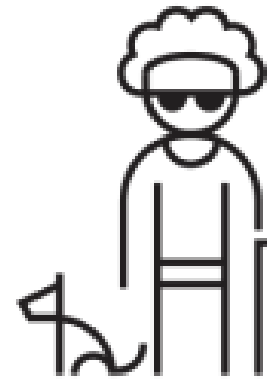

Bartender i
høg musikk

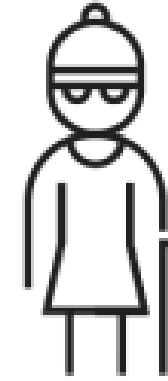
Blind

Varig

Blind

Midlertidig

Behov for
lesebriller

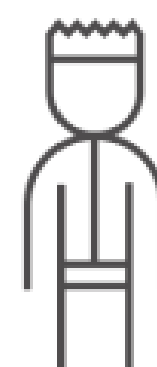
Situasjonsbestemt

Distrahert bilfører

Språk

Manglar
språk

Stemmeband-
betenning

Sterk aksent

Samfunnsskapte barrierer

Funksjonshemming oppstår når det foreligger et gap mellom individets forutsetninger og omgivelsenes utforming eller krav til funksjon.

(St. St.meld. nr. 40 (2002-2003) Nedbygging av funksjonshemmende barrierer)

Samfunnets krav

Senke

- Universell utforming
- Brukskvalitet
- Klarspråk
- eID
- Digital representasjon
- Informasjon og rettleiing

- Tilgang til internett og ikt-utstyr
- Kunnskap, holdningar og ferdigheiter
- Minoritetsbakgrunn, nedsett funksjonsevne, alder, helse og livssituasjon

Styrke

Individets føresetnader

Regelverket

Grunnlova § 100

Likestillings- og diskrimineringslova

Forskrift om universell utforming av ikt

EU-direktiv innlemma i norsk rett

Standardar

Vårt oppdrag kjem frå Likestillings- og diskrimineringsloven

«Loven skal bidra til nedbygging av samfunnskapte funksjonshemmende barrierer og hindre at nye skapes.»

Likestilling uavhengig av funksjonsevne:

- likeverd
- like muligheter og rettigheter
- tilgjengelighet
- tilrettelegging

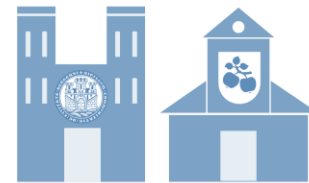

Universell utforming

*«Med universell utforming
menes
utforming eller
tilrettelegging av
hovedløsningen i IKT slik at
virksomhetens alminnelige
funksjon kan benyttes av flest
mulig.»*

Kven gjeld reglane for?

Stat - kommune – privat – frivillig - utdanning

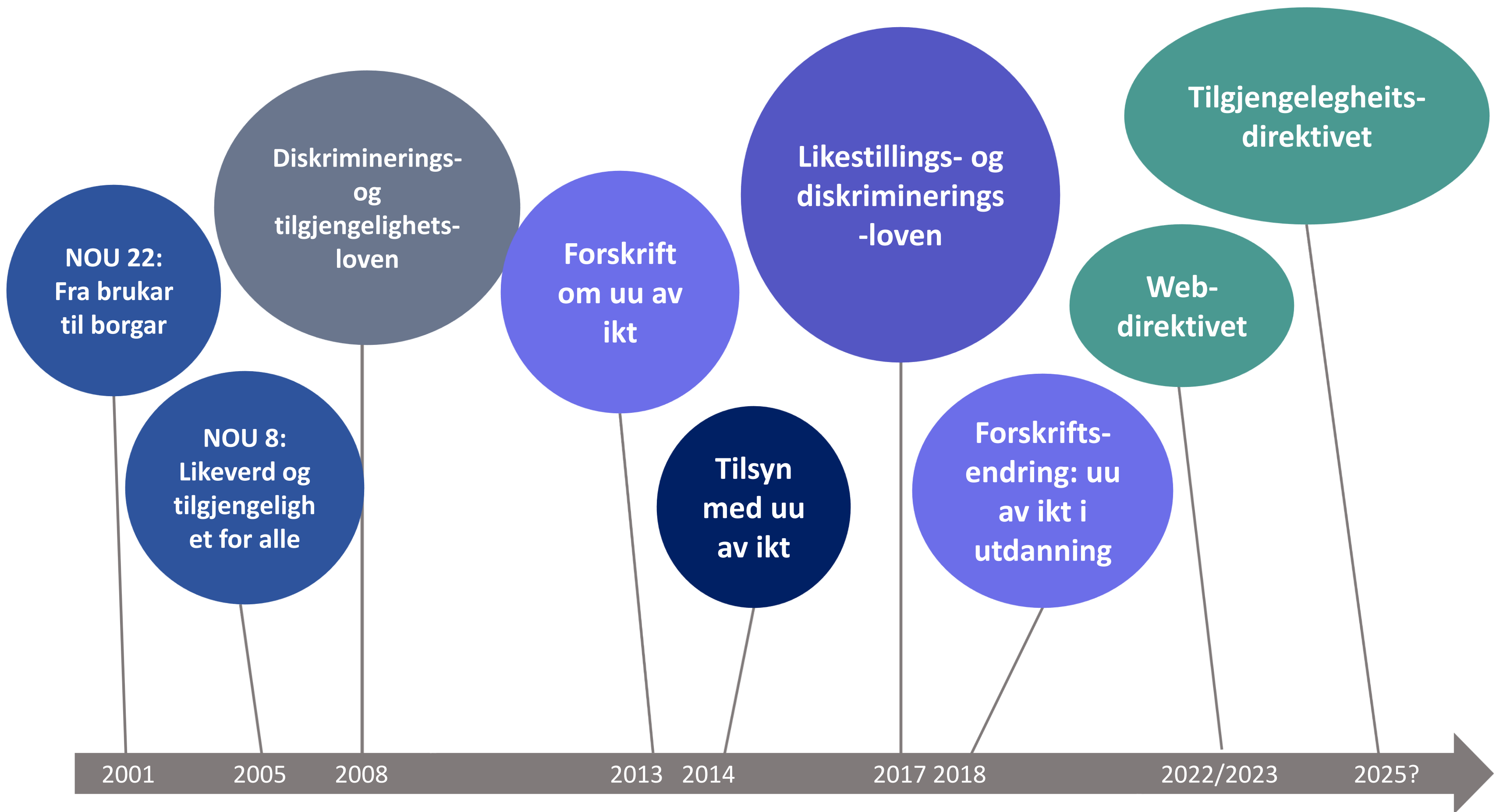

Nettsider – App - Automat

NOU 22:
Fra brukar
til borgar

Diskriminerings-
og
tilgjengelighets-
loven

Forskrift
om uu av
ikt

Likestillings- og
diskriminerings-
loven

Tilgjengelegheits-
direktivet

Web-
direktivet

NOU 8:
Likeverd og
tilgjengeligh
et for alle

Tilsyn
med uu
av ikt

Forskrifts-
endring: uu
av ikt i
utdanning

2001

2005

2008

2013

2014

2017 2018

2022/2023

2025?

Kva er nytt med det nye regelverket?

- Frå 35 til 47 krav
  - + 2 nye krav om synstolkning frå 1.2.2024
- Krav om tilgjengelegheitserklæring
- Krav om tilbakemeldingsfunksjon
- Uu av nye intra- og ekstranett
- Klarare unntaksreglar

nettstader

appar

dokument

intranett

ekstranett

Universell utforming av video

○ Tilsynet for universell utforming av ikt

Tekniske krav

- Hovudregel
  - Alt nettinnhald på hovudløysingar skal oppfylle dei tekniske krava
- I praksis
  - Førehandsinnspelte videoar skal ha teksting
  - Direktesendingar er unnateke
  - Direktesendingar som blir liggjande må tekstast ila. 14 dagar

○ Tilsynet for universell utforming av ikt

Kva er teksting?

- Teksting
  - «synkroniserte visuelle alternativer til både tale og annen lydinformasjon som er nødvendig for å forstå medieinnholdet»
    - Undertekst som formidlar meiningsberande lyd
  - «tekstalternativer til både tale og annen lydinformasjon som er nødvendig for å forstå medieinnholdet»
    - Tekst knytt til videospelaren som formidlar meiningsberande lyd
- Unntak: Når video er «mediealternativer til tekst»
  - Når videoen ikkje gir meir informasjon enn teksten

[Hjem](#) > [Veiledning](#) > Tilgjengelighetserklæring

Tilgjengelighetserklæring

I oktober 2022 lanserte Digdir en løsning for tilgjengelighetserklæring, som alle virksomheter i offentlig sektor plikter å ha på plass på sine nettsteder innen 1. februar 2023. Du bør starte med den viktigste jobben allerede nå, med å sette deg inn i kravene og få oversikt over løsningen din om hvordan dere ligger an.

Minstekravene er de 35 som gjelder fra før, i tillegg til de 12 nye som gjelder fra februar 2023.

Rulla ut til
2 788
offentlege
verksemder

Men er det ingen
unntak?

○ Tilsynet for universell utforming av ikt

Generelle unntak

- Dokumentformat publisert før 1. februar 2022.
  - Unntak: Når dokumentet er nødvendig for ein «aktiv administrativ prosess»
- Direktesendte tidsbaserte media
- Nettbaserte kart og karttenester
  - Unntak: Vesentleg informasjon for navigasjonsføremål må vere tilgjengeleg
- Tredjepartsinnhald utanfor verksemdas kontroll

«medfører en uforholdsmessig stor byrde for virksomheten»

○ Tilsynet for universell utforming av ikt

Kvar ligg terskelen?

Avveging mellom fordelar og ulemper

Kva EU seier:

- “impose an excessive organisational or financial burden on a public sector body”, eller
- “jeopardise the body's capacity to either fulfil its purpose or to publish information needed for or relevant to its tasks and services”

○ Tilsynet for universell utforming av ikt

Kvar ligg terskelen? II

“Only legitimate reasons should be taken into account”

“Lack of priority, time or knowledge should not be considered as legitimate reasons”

“there should not be any legitimate reasons for not procuring or developing software systems to manage content on websites and mobile applications in an accessible manner”

○ Tilsynet for universell utforming av ikt

Vurdering av politiske møte

- Kvar einskild (fylkes)kommune må ta stilling til unntak i tilgjengelegheitserklæringa
- Krevjande vurdering
- Forsøk på eit generelt utgangspunkt

Obs obs! Ikkje formelt godkjent enno!

○ Tilsynet for universell
utforming av ikt

Situasjon for opptak av politiske møte

- Status for opptaka
- Status arbeidsmengd
- Status for teknologi

○ Tilsynet for universell utforming av ikt

Vurdering

- Moglegheit til å følgje/kontrollere demokratiske prosessar
- Folkevalde organ på høgste nivå
- Stor følgjer for dei det gjeld

- Lange videoar
- Høge kostnader
- Varierande allmenn interesse
- Få sjåarar
- Ikkje pålagt

○ Tilsynet for universell utforming av ikt

Konklusjon

- Utgangspunkt: Uhøveleg byrde
- Likevel: Må alltid vurdere om det er saker som er så viktige at det må vektast annleis

Obs obs! Ikkje formelt godkjent enno!

Obs obs! Kan ikkje utan vidare overførast til andre lange videoopptak

○ Tilsynet for universell utforming av ikt

Uhøveleg – kva no?

- Uttak må inn i tilgjengelegheitserklæringa
- Avbøtande tiltak når vilkåra for unntak er oppfylte?
  - «However, that public sector body should still make that content **as accessible as possible** and make **other content fully accessible**”
    - Utfyllande referat
    - Samanstilling+++
- Rutine for konkret vurdering av kor viktig ei sak er

uutilsynet.no

post@uutilsynet.no

404 02 235

[@uutilsynet](https://www.linkedin.com/company/uutilsynet)

[@uutilsynet](https://www.facebook.com/uutilsynet)

[@uutilsynet](https://www.instagram.com/uutilsynet)